



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Prima sententia rejicitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

DISPUTATIO V.

De Indifferentia ad bonitatem & malitiam.

CONSIDERATA bonitate & malitiâ actuum humanorum, de eorum indifferentia ad bonitatem & malitiam agendum est, & cum S. Doctore hic art. 8. & 9. discutendum, an dentur actus indifferentes ex sua specie & in individuo? Unde sit

ARTICULUS UNICUS.

Utrum detur aliquis actus humanus, qui non solum ex sua specie, sed etiam in individuo, seu quoad exercitium sit indifferentis?

§. I.

Quibusdam præmissa referuntur sententia.

1 NOTANDUM primò: quod sicut duplex est bonitas vel malitia actus, una essentialis quæ delimitur per ordinem ad objectum; alia accidentalis, quæ derivatur ex fine & circumstantiis: ita duplex potest in eo concipi indifferentia, una essentialis & specifica, quæ sumatur per ordinem ad objectum indifferentem; altera accidentalis, quæ derivetur ex ordine ad finem operantis, & alias circumstantias. Quod ut magis declaretur, & status hujus celebris questionis clarè percipiatur,

2 Notandum secundò, quod sicut homo potest considerari dupliciter: primò secundum se, & quantum ad ea solum quæ ipsi essentialiter competunt, quæ ratione est solum animal rationale: secundò ut à parte rei de facto ponitur, cum omni eo quod ipsi competit etiam accidentaliter; & sic non solum est animal rationale, sed etiam magnus vel parvus, albus aut niger, sanus vel infirmus, mulicus vel philosophus: ita pariter actus humanus dupliciter spectari potest, nempe secundum suam speciem & essentiam; & ut exercitus à parte rei, ac vestitus omnibus circumstantiis. Inquirimus ergo, an possit esse indifferentis utroque modo, scilicet per ordinem ad objectum, seu in sua essentia & specie, & in individuo, ac pensatis omnibus accidentibus, quæ necessariò illum comitantur? Quæstio autem solum procedit de actu humano, id est libero seu deliberato: nam quoad actus non humanos, seu indeliberatos, maximè qui ex imaginatione procedunt, constat nec bonos esse moraliter, nec malos, etiam si absolute eorum objecta comparata ad rationem essent bona aut mala; quia defectu libertatis, quæ ad moralitatem necessariò præsupponitur, sunt extra totum genus moris, & sic ad bonum & malum potius negativè quàm privativè indifferentes sunt, ut notavit D. Thomas hic art. 9. in calce corporis articuli. Hic etiam solum agimus de indifferentia ad bonitatem & malitiam morale ordinis naturalis, seu quæ sumitur ex ordine ad finem naturalem: nam loquendo in ordine ad finem superna-

A turalem, dubium non est quin dentur actus, qui neque sunt boni, neque mali, nec meritorii, nec demeritorii: v.g. elemosina facta ab infideli, vel à peccatore, ob finem naturalem misericordie, est actus moraliter bonus; sed quia non procedit ex gratia, quæ est radix & principium meriti in ordine supernaturali, in illo ordine neque meretur præmium, neque supplicium, quia nullo modo ad ordinem illum pertinet. His præmissis,

B Circa propositam difficultatem triplex veritatis sententia. Prima est Scoti in 2. dist. 7. docentis nullum dari actum indifferentem ex sua specie, plures tamen actus in individuo indifferentes esse. Secunda D. Thomæ hic art. 8. & 9. alferentis dari quidem actus indifferentes ex sua specie, nullum tamen esse posse indifferentem in individuo & quoad exercitium. Tertia Vasquezii & aliorum, admittentium actus ex sua specie & in individuo indifferentes.

§. II.

Prima sententia rejicitur.

Dico primò, dari actus indifferentes ex sua specie.

C Probatum ratione D. Thomæ hic art. 8. Actus humanus speciem sumit ab objecto, ut disputacione præcedenti visum est: unde sicut actus illi dicuntur boni ex sua specie, qui tendunt in objectum de se bonum, & è contrario illi ex specie sua censentur mali, qui ex vi objecti habent turpitudinem; ita illi indifferentes ex sua specie appellantur, qui habent objectum ex se ad bonum vel malum indifferentem, utpote secundum se neque consonum, neque dissonum rationi. Hujusmodi autem esse plures actus voluntatis constat: nam ambulare, levare fustem, ire ad agrum, & hujusmodi, ex objecto non habent bonitatem aut malitiam, sed ad utramque indifferentes sunt: unde ex bono fine honorari, & ex malo vitari possunt; juxta illud Augustini lib. 2. de serm. Domini in monte: *Sunt quidam facta mala, quæ possunt bono vel malo animo fieri, de quibus iudicare temerarium est.*

D Confirmatur: Communiter dicitur quòd aliqui actus humani sunt boni, quia præcepti, ut abstinere à carnibus die Veneris; & alii mali, quia prohibiti, ut manducare carnes die Veneris: Ergo signum est, quòd isti actus sunt indifferentes secundum suam speciem, & quòd possunt ex adjunctis circumstantiis determinari ad bonum vel malum: si enim secundum suam speciem essent determinatè boni aut mali, dicerentur è contrario præcepti quia boni, vel prohibiti quia mali.

E Sed est communis objectio: Inter opposita privativè non datur medium: Atqui bonum & malum opponuntur privativè: Ergo inter illa non mediat actus indifferentis secundum suam speciem.

Confirmatur: Inter verum & falsum respectu propositionis non datur medium; omnis enim propositio aut est determinatè vera, aut determinatè falsa: Ergo neque inter bonum & malum respectu actus voluntatis.

F Respondet primò: quòd licet bonum & malum in naturalibus opponantur privativè, in moralibus tamen opponuntur contrariè: quia peccatum, quòd est malum morale, non con-

est in pura privatione, sed in aliquo positivo connotante privationem, ut dicemus in tractatu de peccatis: inter opposita autem contrariè datur medium, ut inter calidum & frigidum, album & nigrum, Quia tamen sententia quæ docet for male peccati, seu malitiam moralem, in sola privatione consistere, probabilitate non caret, & à pluribus Thomistis defenditur, ut juxta hanc sententiam argumentum solvi possit.

Respondeo secundò: quod licet inter privativè opposita non detur medium absolute, bene tamen, si apponatur aliqua reduplicatio aut præcisiō: v. g. etsi aër à parte rei sit lucidus aut tenebrosus, & animal videns aut cæcum; si tamen præcisiō secundum se, & secundum suam essentiam consideretur, neque est lucidus neque tenebrosus, & animal secundum sua prædicata essentialia neque est videns, neque cæcum, sed abstrahit ab utroque. Similiter etiam licet omnis actus humanus, absolute & in individuo sit vel bonus, vel malus moraliter, & sic non detur medium, ut dicemus conclusione sequenti, tamen sumendo reduplicativè, seu addendo ex specie sua, datur aliquis actus humanus, qui neque est bonus, neque malus, sed indifferens, ille scilicet qui versatur circa objectum, neque consonum neque dissonum rationi.

Ex quo patet solutio confirmationis: nam licet inter verum & falsum, respectu propositionis, absolute non detur medium, si tamen fiat aliqua præcisiō aut reduplicatio, potest dari medium: propositiones enim de futuro contingenti, prout antecedunt decretum, & dicuntur habitudinem ad rem significatam, neque sunt veræ, neque falsæ, sed indifferentes ad veritatem & falsitatem, quia pro illo priori earum objectum nec est futurum, neque non futurum, sed purè possibile, & metè indifferens ad futuritatem vel non futuritatem, ut latè expendimus in tractatu de scientia Dei. Huic ergo indifferentiæ correspondet in actibus humanis indifferentia secundum objectum ad bonum & malum: sicut determinationis ad verum vel falsum ex decreto, correspondet determinatio ad bonum vel malum in individuo.

Ex hoc etiam facile solvetur istud argumentum, quod contra nostram conclusionem fieri solet. Omnis species semper reperitur in aliquo individuo: Sed non potest dari actus indifferens in individuo, ut ostendimus §. sequenti: Ergo nec secundum suam speciem. Respondetur enim, quod licet species, quæ actui humano absolute convenit, in aliquo individuo reperitur, ea tamen quæ illi competit sub quadam præcisiōe & statu, quo attingit, vel concipitur attingere objectum sine circumstantiis, non potest ad individua descendere, quia in individuo inventiuntur circumstantiæ, sine quibus individuatio non datur: indifferentia autem ad bonitatem & malitiam actibus humanis absolute non convenit, sed sub aliqua tantum præcisiōe & reduplicatiōe, nempe prout solum objectum respiciunt, & à circumstantiis abstrahunt.

Dices: Repugnat actus humanos, etiam sub hac reduplicatiōe & præcisiōe consideratos, seu prout dicuntur ordinem ad solum objectum, ut à circumstantiis præcisiōem, esse indifferentes ad bonitatem & malitiam: Ergo repugnat dari actus indifferentes ex sua specie. Consequentia patet, Antecedens probatur. Objectum actuum voluntatis necessariò debet esse bonum; cum

Tom. III.

A voluntas versetur circa bonum, sicut intellectus circa verum: Vel ergo est bonum honestum, vel utile, vel delectabile? Si est honestum, hoc ipso est bonum morale; si delectabile & non honestum, hoc ipso est malum: si utile, aut sistitur in ipso tanquam in fine, & sic est perversum & malum, quia perveritas est frui utendis, ut ait Augustinus: aut refertur utile in aliquem finem, & sic hoc ipso habet bonitatem aut malitiam; quia ordo ad finem bonum est bonus, & ordo ad finem malum est malus: Ergo non possunt dari actus humani indifferentes secundum ordinem quem dicunt ad objectum.

B Respondeo, negando Antecedens. Ad cujus probationem dicendum cum D. Thoma hic artic. 8. ad 2. objectum actus indifferentis ex sua specie esse bonum bonitate naturali, non verò bonitate morali, quæ consideratur per comparationem ad rationem. Unde cum quaeritur an illud sit bonum honestum, delectabile, vel utile? Respondetur esse bonum honestum, non actu, sed potentià, quia potest honestari ex fine, vel ex circumstantiis adjunctis: esse autem actu delectabile vel utile, quia potest alicui fini delevire, & in se etiam aliquid delectationis admittere; sicut loqui, aut ire in campum, de se delectabile est, & potest etiam utile esse ad aliquem finem. Et cum instatur, & dicitur quòd delectabile non honestum, est malum, distinguendum est: si sit non honestum privativè, & contrariè, concedendum; si sit purè negativè non honestum, capax autem honestari ex fine adjuncto, negandum: tale enim delectabile non est malum determinatè & in actu, sed est permixtum & indifferens, potestque reddi bonum vel malum ex adjunctis. Similiter objectum illud potest dici utile, non determinatè ad bonum, vel determinatè ad malum, sed indifferenter ad utrumque, quatenus potest ad bonum vel ad malum finem referri, & ex tali ordinatione determinatam bonitatem aut malitiam habere.

§ III.

Alia difficultas resolvitur.

Dico secundò: Non datur, neque dari potest aliquis actus humanus & moralis, qui in individuo consideratus cum omnibus circumstantiis quas actu habet, non sit determinatè bonus, vel determinatè malus, sed vere indifferens ad bonum vel malum morale. Ita præter D. Thomam, & ejus Discipulos, docent plures celebres Theologi, Curiel, Bellarminus, Suarez, Valentia, Azorius, Vega, Navarrus, Sayrus, & alii, quos hic referunt & citant Joannes à S. Thoma, Ildephontus, & alii ex nostris Thomistis.

E Probatum primò ex SS. Patribus: Augustinus enim lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 18. expresse docet, quod voluntas non potest in medio quodam ita consistere, quòd nec bona sit nec mala. Et Epistola 19. ait: Cavendum esse, ne quedam facta hominum media dicamus inter rectè facta & peccatum. Quæ testimonia adeò manifesta sunt, ut Valquez hic disputatione 25. capite 6. ingénue fateatur fuisse Augustini sententiam, non dari actum indifferentem in individuo, & dicat sententiam Divi Augustini, Divi Thomæ, Divi Prosperi, Divi Fulgentii, & aliorum Augustini Discipulorum hac in re non sibi placere.

Confirmatur: Divus Damascenus libro 14.

H h

cuo-